

PREMIERLØJTNANT JENS FREDERIK LASSON'S OPLEVELSER I FJENDENS HOVEDKVARTER

Ved

P. SCHOU.

Hos enkelte Medlemmer af Slægten Lasson findes under Navnet »Lassoniana« en Samling Oplysninger om Slægtens Medlemmer i tidligere Aarhundreder. Det væsentligste i »Lassoniana« er Afskrifter af de paagældende Lassoners egne Optegnelser. Afskrifterne er foretaget af afdøde Premierløjtnant H. Chr. Stig Lasson, født 14. Nov. 1858.

Optegnelserne, der især er gjort af Officerer, indeholder ikke saa lidt af Interesse. Hvor de originale Optegnelser nu findes, vides ikke. Den mest interessante Oplevelse er fortalt af Krigsraad *Jens Frederik Lasson*. Om denne kan gives følgende Oplysninger:

Jens Frederik Lasson blev født d. 31. Juli 1785 i Odense som Søn af daværende Second-Ritmester for det fynske Dragonregiment, senere Generalmajor og Chef for det slesvigske Rytterregiment, *Ivar Christian v. Lasson*, (en Sønnens-Søn af den bekendte *Jens Lasson* fra Frederik d. 3's Tid) og Hustru *Anna Sophie de Løvenørn*, (en Sønnedatter af den ikke mindre kendte *Poul Wendelboe de Løvenørn*). Daaben fandt Sted i Frue Kirke. Fadderne var Barnets Moster, Frøken *Dorothea Løvenørn* (senere gift med Generalmajor *Bardenfleth*), Geheimeraad *Holstein*, Major *Rosenkrantz* til Søbyesgaard og en Frøken *Leth*.

I Jens Frederiks første Aar flyttede Familien til Slagelse, da Faderen var forsat til det sjællandske Rytter-Regiment der; d. 17. Januar 1788 flyttede den til Kalundborg, og d. 11. Dec. 1789 atter tilbage til Odense, hvor Faderen var blevet Chef for en Eskadron i det fynske Regiment.

Jens Frederik Lassons øvrige Data vil fremgaa af det efterfølgende, hvori han selv gør Rede derfor. Dog kan det yderlige oplyses, at han i 1811 giftede sig med *Maria Magdalene Elisabeth Sidenius* og, efter dennes Død, i 1824 med *Mette Marie Nielsen*, f. 28. Juni 1799, d. 8. Jan. 1856.

Jens Fr. Lasson døde d. 9. Juli 1855 kort før sin 70 Aars Fødselsdag.

Hans Optegnelser, i hvilke der kun er foretaget uvæsentlige Ændringer, f. Eks. i Tegnsætningen, lyder saaledes:

Min salig Moder var *Anna Sophie de Løvenørn*. Hun døde, dengang jeg var i 16. Aar, saa jeg tydeligt mindes hende, og ingen Tid kan udslette Mindet om hendes ædle Karakter og ubegrænsede Moderkærlighed. Hun levede kun for sin elskede Mand og sine Børn, og min glædeste Tanke og Haab ud over dette Jordelivs Grænser er engang ved Guds Naade at samles med hende i de lysere Egne.

Min første Opdragelse nød jeg paa Harritslevsgaard paa Fyn i min salig Onkel, Hs. Excellence Generalløjtnant *Bardenfleths* Hus, hvor der alligevel blev holdt ypperlige Lærere til hans Sønner, hvoraf jeg da profiterede.

Naar mine Børn og Børnebørn engang kommer der og ser den gamle Borg, da vide de, at det var der deres Fader traadte sine Børnesko og kjendte sine Barndommens skyldfri Glæder, som aldrig glemmes.

Fra min Barndom var jeg bestemt til Handelen og tilbragte flere Aar i Hamborg og Udlandet, men den aldeles Standsnng, som Krigen i 1807 og de Engelskes Overfald paa København [foraarsagede], i al Handel, gjorde at jeg forlod denne Vei og i 1807 erholdt Ansættelse som Second Lieutenant i det daværende Slesvigske Rytter Regiment, hvis Chef min salig Fader var. Lidet activ, som denne ulykkelige Krig var for Danmark, havde den dog for min Person de interessante Stillinger til Følge, at jeg nød den Lykke at være ansat 1813 som Adjutant og Ordonnance Officer hos den franske Marshall Prinsen af *Eckmühl*, og senere efter Freden 1814 til Kiel i samme Qualité hos daværende Kronprins af Sverrig, *Carl Johan*, som var Chef for den mod de franske agerende allieerede Nord Armeé, og med hvem jeg da fulgte til Frankerige.

Disse lige saa praktiske som interessante Stillinger gav mig en saadan Modbydelighed for militaire Garnisons Liv i Fredstider, saa jeg 1815 efter Freden ansøgte om og i Naade ermodt min Afsked. Hans Majestæt Kong Frederik d. 6. bærede mig som Bevis paa sin Tilfredshed med Dannebrog Ordenens Ridderkors og Krigsraads Character.

Efter Freden var jeg saa heldig ved nogle faa lykkelige Handelsforetagender med mine Ungdoms Handelsvenner at erhverve en liden Capital, som satte mig i Stand til 1823 at kunne fæste Øverste Ørkilds Mølle ved Svendborg, hvor jeg siden i denne yndige Egn og omgivet af en fortræffelig Kone og vore elskede Børn har levet det lykkelige Familie Middelstands Liv, som jeg anseer for Jordens bedste Gode.

Nu — saamange Aar efter, nu — da jeg er naaet op til Oldingens stille Livsperiode, hvor ofte dvæler ikke min Erindring ved saa mangt et interessant Optrin af hin saa bevægede Tid. Jeg maatte i hine Stillinger, i saa nær Berøring med hiin Tids største Helte nødvendig opleve saa meget mindeværdigt. Jeg ved, at mine elskede Børn ønskede gerne, at jeg skulde fortælle dem en heel Del om hiin Tid, men det kan jeg ikke, det vilde blive for vidtløftigt, men — een Begivenhed, som mødte mig, vil jeg dog fremstille for dem, da den kun sjelden vil have fundet sin Lige.

Ved Juletid 1813 laa jeg i hiin Egenskab med den franske Mar-
chal *Davoust*, Prins af *Eckmühl*, i Hamburg, som var haardt be-

lejret af Russerne under General *Benningsen*, hvis Hovedquarteer var i Pinneberg. Jeg maa bemærke, at ifølge en Convention mellem Eckmühl og Benningsen var Altona erklæret for neutral, imod at hverken Franske eller Russere maatte betræde den. Uden denne Overenskomst vilde Byen uundgaaelig være bleven brændt af Eckmühl, som umuligt kunde have taalt et saadant Skjulested for en russisk Angrebscolonne lige under sin Fæstnings Kanoner. Men uagtet denne Convention udstedte Benningsen uhyre Requisitioner paa Byen Altona, som i Tusindvis maatte levere Slagtekvæg, Klædningsstykker, Skotøj med mere til Russerne.

For at regulere disse Leverancer var en Altoner Borger antaget af Benningsen og Altonas Overpræsident *Blücker* som Commisair og reiste uafbrudt som Mellemand mellem Altona og det fiendtlige Hovedquarteer i Pinneberg.

Eckmühl var, som sagt, haardt belejret og havde intet hørt fra det danske Armeekorps under Prins *Frederik* af Hessen, siden han først i December af den fiendtlige Overmagt var bleven tvunget til at kaste sig ind i Hamborg og derved skilt fra det danske Korps, der som bekendt slog sig igennem til Rendsborg. Rygtet gik i Hamborg, at Kong *Frederik* d. 6. stod Norden for Rendsborg med ca. 25000 Mand danske Tropper; dertil kom ca. 8000 under Prins *Frederik* i Rendsborg. I Hamborg og Haarbarg havde de franske under Eckmühl over 30000 Franske foruden Cavallerie og Artillerie. Først i December ankom en fransk Grevinde under Haanden til Hamborg med Depecher til Eckmühl fra Napoleon, hvilke indeholdt Ordre til paa alle mulige Maader at understøtte Kongen af Danmark for at tvinge Fjenderne ud af Holsten og til dette Øjemed at stille den sidste Daler af Hamborgs Bank og den sidste Soldat, Fæstningens Forsvar kunde undvære, til Kongens Disposition.

Nu var det 80000 Mand Russer, Svensk, alleslags Fricorpser, Hanseater og Kosakker, med hvilke *Carl Johan*, hvis Hovedquarteer var i Kiel, havde oversvømmet Holsten; men — ikke desto mindre — da Hamborgs Garnison vare Kjernetropper, og de ca. 33000 danske, som Eckmühl troede opstillet ved Eideren, ligesaa, saa var der slet ingen Tvivl om et heldigt Resultat, naar blot Eckmühl og Kongen kunde komme overens om en fælles og samtidig Operationsplan, saa at den danske Armee var trængt over Eideren sønder efter og den franske samme Dag ud af Hamborg Nord efter, hvorved Fjenden blev taget baade i Ryg og i Flanquen og sikkert slaet.

At faae en saadan Operationsplan aftalt med Kongen maatte altsaa være af højeste Vigtighed for Eckmühl.

Han sendte adskillige dygtige og betroede Personer med Breve

til Kongen skrevne med Chiffer, men ingen vendte tilbage, thi Fjenden opsnappede dem alle og sandsynligvis hængte dem.

Jeg har maattet forudskikke alle disse Data, for at det, jeg har at berette, tilfulde kan forstaas.

Eckmühl kaldte mig nemlig en Dag til sig, og efter at have paa det allernøjagtigste sat mig ind i de mindste Details, baade af sin Styrke og sin Angrebsplan, yttrede han det Ønske, at jeg vilde paa tage mig mundtligten at overbringe Kongen samme, da Erfaringen havde vist Umuligheden af, at skriftlige Meddelelser kunde passere de fjendtlige Linier.

Da jeg hverken kunde udføre en saadan Sendelse i Mundering eller bevæbnet, men maatte forklædes, og altsaa, om Fienden dog opdagede mig, maatte vente en lidet hæderlig Dødsmaade, saa kunde jeg ingenlunde commanderes dertil, men det beroede paa mig selv. Imidlertid faldt det mig ej ind at undskylde mig; jeg var Soldat for at tjene mit Fædreland, og da denne Lejlighed var saa højst presserende, saa var det i mine Tanker kun en højst ubetimelig Spidsfindighed at sætte en indbildt Vanære i, om man i værste Tilfælde kom til at døe i en civil eller i en militær Kjole.

Jeg blev altsaa klædt paa som Købmand og erholdt af Overpræsident Blücker et Pas for at kunne rejse til Lolland. Ved Bestikkelse lykkedes det endog Blücker at skaffe en russisk Passereseddel, paa hvilken Forposterne havde at lade civilklædt Personer passere.

Nu præsenterede Blücker mig for den ovenomtalte Commissair, ganske som den mit Pas lød paa, men og som en speciel Ven af sig, som han bad Commissairen tage med sig til Pinneberg, samt sørge for Vogn til mig derfra videre Nord efter, hvilket denne i sin Stilling let kunde, og uden hvilket jeg ikke skulde have kommet langt til Fods i bundløse Veje i December.

Commissairen og jeg kjørte altsaa derpaa en mørk, regnfuld Eftermiddag til Pinneberg, og godt at jeg intet skriftligt havde med, thi 3 Gange blev jeg, mine Passer uagtet, af Forpostkæderne afklædt og undersøgt paa det strengeste. Vi kom til Pinneberg, hvor det myldrede med Russere, og hver en Vraa var belagt. Imidlertid havde min Commissair et Aftrædequarтер der, hvilket han bad mig dele med sig til næste Morgen, da det var en bælgmørk, regn- og stormfuld Nat og ingen Vogn at skaffe før næste Morgen.

Det var et stort Værelse. Commissairens Seng stod i den ene Ende, i hvilken laa en saaret russisk Ingenieur Officer af Benningens Generalstab. Han kendte naturligvis Commissairens Individ og kunde ved den uhyre Indquartering ikke tage noget Anstød af, at denne havde en Fremmed med sig den Nat. I selve Hovedquarteret vækkes selvfølgelig mindst Mistanke.

I Aftenens Løb kom en General-adjutant, *Camps*, fra Carl Johan i Kiel med de strengeste Befalinger til Benningens at frem-

skynde Hamborgs Belejring og hellere at vove en Storm, end længere at berøve den store Nord Armees højre Fløj, som marscherede mod Rhinen, de betydelige Stridskræfter, som nu laae om Hamborg. Benningsen havde paastaet Umuligheden af at udføre noget mod Hamborg med de Midler, han havde dertil, og mod den stærke Befæstning, som Eckmühl havde omgivet Byen med. Da imidlertid General Camps vedblev sin Paastand, saa havde Benningsen sendt ham til den saarede Ingenieur-Officer for at blive fuldkommen overbevist ved at conferere med ham, da det nok var ham, som især skulde have ledet Belejringen.

Medens deres højst interessante Samtale varede, var min Commissair beskæftiget med sine Regnskaber, og jeg læste tilsyneladende i en Bog vendende Ryggen til de to Herrer, som samtalede paa Fransk.

Russen detaillerede paa det specielleste for General Camps, hvor umuligt det vilde være dem at tage Hamborg med det Caliber af Artilleri og øvrige Kræfter, de dertil havde, og i Talens Løb opregnede han nøjagtigt deres Styrke af enhver Vaabensort, og hvor disse Tropper vare placerede, hvad der var paa Højre og hvad paa venstre Elbbreddal for Haaburg, ligeledes den øvrige i Holsteen fordelte Armees Styrke med Hensyn til den Soutien, de kunde vente af samme.

Af disse Herrer Samtale erfor jeg ligeledes, at Kong Frederik d. 6. desværre ikke var ved Eideren med en Armees, men at denne størstedels stod i Fyn, og Kongen selv var i København.

Da General Camps var gaaet, bad Commissairen mig at dele hans Natteleje med ham, hvori jeg indvilligede, men bad ham, da han lagde sig hen, først at overlade mig Papir og Pen, foregivende at jeg ønskede endnu at tilskrive Blücker et Par Takkens Ord. Jeg satte mig da hen, og meldte min Prins Eckmühl alle de mangfoldige vigtige Oplysninger om den fjendtlige Styrke, Stilling og Plan, samt om Frederik d. 6. og den danske Armees, hvad der for Eckmühl var af uberegnelig Vigtighed at erfare, samt at jeg nu maatte søge at naa København for at aflægge mit Ærinde hos Kongen.

Dette Brev til Eckmühl indesluttede jeg i et til Blücker med Begæring om iilsomt Besørgelse. Commissairen afleverede det (som jeg siden erfarede af den danske Major Grev *Løvendal*) til Blücker næste Formiddag, og inden Middag havde Eckmühl min Rapport fra Centret af det fiendtlige Hovedquarter.

Prinsen lod Grev *Løvendal* hente og forsikrede, at jeg skulde være Æreslegionens Kors vis for den store Tjeneste, men — jeg saa jo aldrig Prins Eckmühl oftere, formedelst Freden til Kiel, som paafulgte 14 Dage efter og gjorde Dannemark til hans Lands Fiender, — og ansøge om Ordenen vilde jeg ikke.

Sandelig, jeg sov ikke, min Glæde var ubeskrivelig over de saa utrolig heldige Omstændigheder, som havde fulgt mig. For faa Timer siden stod jeg hos Eckmühl i hans Arbejdsværelse i Hamborg og nu — laa jeg meget trygt i den fiendtlige Generalstabs Hovedkvarter.

Naar der møder Mennesker noget saa ualmindeligt og utroligt, saa har man næsten ondt ved at fatte, at det ogsaa er Virkelighed.

Ved Daggry kørte jeg af Sted efter Heiligenhafen, hvorfra jeg haabede at blive sat de 5 eller 6 Miil over til Rødbye paa Lolland, men overalt vrimlede det af fiendtlige Tropper, og alle Baade ved Strandbredden vare trukne paa Land og under Vagt.

Jeg valgte at gaa ind til en Toldembedsmand der i Byen, hvem jeg i Kongens Navn opfordrede til at skaffe mig over Vandet. Han var meget villig og lod en flink Sømand hente, som mod en god Portion Louisdorer i Mørket slæbte en lille Baad i Vandet og med den naaede vi over næste Morgen, efter en kold Vinternats Seilads.¹

Jeg ilede nu med Coureerheste til København og havde i Nykøbing den Glæde at hilse paa min Fader, som paa den Tid havde Generalkommandoen over Øerne. Hans Forundring over at se mig, som han vidste var indesluttet i det beleirede Hamborg, komme ind til sig i civile Klæder, var ubeskrivelig. Lidt over Midnat naaede jeg Amalienborg Palads. Kongen var gaaet i Seng, men jeg turde ikke andet end lade ham underrette om, hvorfra jeg kom, for ifald han befalede at se mig straks. Kongen stod øjeblikkelig op og kun iført en simpel Frakke, og underholdt sig med mig om min Mission næsten til Kl. 2, Derpaa lod han mig anvise Logis og befalede mig at komme igen til sig om Morgenens og medbringe skriftligt alle de Efterretninger, som jeg nu havde meddelt ham mundtligt.

Næste Aften rejste Kongen til Hindsgavl paa Fyn, hvorhen jeg fulgte ham, og da Freden 10 Dage senere blev afsluttet i Kiel, var Hs. Maj. selv saa naadig at beordre mig til at forrette samme Tjeneste hos den svenske Kronprins, Carl Johan, der nu skulde føre os mod de Franske, som jeg tidligere havde forrettet hos Prinsen af Eckmühl.

Jeg stødte til Carl Johan i Bryssel og fulgte saa ham i den Campaigne indtil Tropperne, efter at Napoleon var gaaet til Elba, igen drog over Rhinen og Elben til Hjemmet.

¹ Russerne havde faaet Nys om L.s Sendelse, og havde han tøvet 5 Min. længere i Heiligenhafen var han blevet fanget. Nu bortførte de Toldforvalteren, som kort Tid efter døde af de Mishandlinger, han havde maattet udstaa.